

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR AAS „BTA BALTIC INSURANCE COMPANY“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2021-12-08 Nr. 429-444
Vilnius

Lietuvos bankas 2021 m. rugsėjo 17 d. gavo patikslintą pareiškėjo X. X. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir AAS „BTA Baltic Insurance Company“, veikiančios Lietuvoje per įsteigtą filialą, (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2020 m. sausio 29 d. draudikas su pareiškėju, kaip automobilio „Mercedes Benz E220 CDI“ (valst. Nr. *(duomenys neskelbiami)*), toliau – automobilis) savininku, sudarė transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo (TPVCAPD) sutartį Nr. *(duomenys neskelbiami)* (draudimo liudijimo Nr. *(duomenys neskelbiami)*, toliau – Sutartis). Sutartyje nurodytas draudimo laikotarpis – nuo 2020 m. sausio 29 d. iki 2021 m. sausio 28 d., draudimo įmoka – 326,40 Eur. Sutartis sudaryta tarpininkaujant UADBB „Insurance Brokers Group“ (toliau – draudimo brokerių bendrovė).

Kreipimesi į Lietuvos banką pareiškėjas nurodė, kad Sutarties sudarymo metu 326,40 Eur draudimo įmoka buvo apskaičiuota, laikant, kad pareiškėjas, valdydamas automobilį, sukėlė 2018 m. spalio 24 d. eismo įvykį (toliau – Įvykis). Vis dėlto 2020 m. spalio 27 d. *(duomenys neskelbiami)* teismo nuosprendžiu baudžiamojoje byloje Nr. *(duomenys neskelbiami)* (toliau – Nuosprendis) nustatyta, kad pareiškėjo (jo automobilio) dalyvavimas Įvykyje neįrodytas, pareiškėjas išteisintas dėl nusikalstamos veikos, įtvirtintos Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (BK) 281 straipsnio 1 dalyje¹, padarymo. Pareiškėjas prašė draudiko grąžinti pagal Sutartį sumokėtos draudimo įmokos dalį, kuria įmoka padidėjo, dėl Įvykio laikant atsakingu pareiškėją. Draudikui minėto prašymo netenkinus, pareiškėjas kreipėsi į Lietuvos banką, prašydamas grąžinti pagal Sutartį „permokėtą sumą“.

Lietuvos bankui pateiktame atsiliepime ir paaiškinimuose draudikas nurodė su pareiškėjo reikalavimu nesutinkantis. Draudikas pabrėžė, kad draudimo sutartis yra rizikos sutartis, kurios sąlygas nulemia sutarties sudarymo metu nustatyta rizika. Nustatyti rizikos draudimo sąlygas yra draudiko teisė. Draudimo įmoka už TPVCAPD apskaičiuojama vertinant daugelį faktorių, tokių kaip transporto priemonės naudojimo sąlygos, patirtų įvykių dažnis, bendras draudiko turimas transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo portfelio dydis, nuostolingumas ir t. t. Draudimo įmoka buvo ir turi būti skaičiuojama pagal informaciją ir duomenis, kurie yra aktualūs ir teisingi sutarties sudarymo metu. Šiuo atveju Sutarties sudarymo metu Transporto priemonių draudikų biuro (toliau – Biuras) duomenų bazėje buvo pateikta informacija, kad „per paskutinius metus“ nebuvo eismo įvykių, sukeltų pareiškėjui (draudėjui) priklausančiomis transporto priemonėmis, bet per paskutinius septynerius metus tokių įvykių buvo du.

Į minėtą duomenų bazę informacija apie klientų sukeltus eismo įvykius perkeliama iš draudimo įmonių duomenų bazių. Draudikas nurodė, kad automobilio valdytojo civilinę atsakomybę draudikas draudė nuo 2014 m. birželio 4 d. iki liepos 3 d.; taip pat nuo 2020 m. sausio 29 d. iki 2021 m. sausio 28 d. ir nuo 2021 m. sausio 29 d. iki 2022 m. sausio 28 d. Draudikui nėra žinoma, kuriose draudimo bendrovėse buvo užregistruoti Biuro duomenų bazėje

¹ Kelių transporto eismo saugumo ar transporto priemonių eksploatavimo taisyklių pažeidimas, kai buvo nesunkiai sutrikdyta kito žmogaus sveikata.

nurodyti minėti du eismo įvykiai. Remiantis taikoma praktika, draudikai privalo suvesti informaciją apie klientų sukeltus įvykius, remdamiesi gaunama iš pačių klientų ar nukentėjusių asmenų informacija. Paaiškėjus, kad klientas neatsakingas už įvykį, daromos atitinkamos žymos. Draudimo įmoka už Sutartį buvo apskaičiuota pagal informaciją ir duomenis, kurie buvo aktualūs ir teisingi Sutarties sudarymo metu.

Sutartiniuose teisiniuose santykiuose asmenys dalyvauja laisva valia, jie patys sprendžia, sudaryti sutartį ar ne pasiūlytomis sąlygomis (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (CK) 6.156 straipsnis). Teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos šalims turi įstatymo galią (CK 6.189 straipsnis). Pagal Standartinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties sąlygų (toliau – Standartinės sąlygos) 26 punktą draudimo įmoką apskaičiuoja draudikas. Draudimo įmoka turi būti nustatoma atsižvelgiant į draudiko suteikiamą draudimo apsaugą draudėjui (apdraustiesiems). Draudimo įmoka – viena iš būtinų draudimo sutarties sąlygų. Pareiškėjas akceptavo draudiko pasiūlytą kainą ir sudarė Sutartį konkrečiomis sutarties sąlygomis.

Teisinis faktas, kad pareiškėjas nesukėlė įvykio, nustatytas tik 2021 m. kovo 31 d. (*duomenys neskelbiami*) teismo nutartimi baudžiamojame byloje Nr. (*duomenys neskelbiami*) palikus galioti Nuosprendį, t. y. Nuosprendžiui įsiteisėjus. Draudiko teigimu, įsiteisėjusiu Nuosprendžiu nustatyta aplinkybė gali būti aktuali tik vėliau sudaromoms draudimo sutartims. Pareiškėjas negali pakeisti esminių sudarytos draudimo sutarties sąlygų vienašališkai ir joks teisės aktas nenustato nei prievolės, nei teisės draudikui keisti sudarytos ir pasibaigusios draudimo sutarties sąlygų „atbuline data“.

Draudikas nurodė, kad apie teismo priimtą išteisinamąjį Nuosprendį draudikui tapo žinoma, kai pareiškėjas su 2021 m. liepos 14 d. pretenzija draudikui pateikė teismo dokumentus. Draudikas nurodė niekaip negalėjęs žinoti apie vykusį teismo procesą ir priimtus sprendimus. Kartu draudikas pažymėjo, kad išteisinamasis Nuosprendis įsiteisėjo tik 2021 m. kovo 31 d., Sutartčiai pasibaigus.

Remiantis Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymu (TPVCAPDĮ), draudimo įmokos dydis gali būti didinamas (mažinamas) draudimo sutarties galiojimo metu, „performinant draudimo sutartį“, pasikeitus draudimo rizikai. Keisti jau pasibaigusios sutarties sąlygas nėra jokio teisinio pagrindo ir jokių galimybių. Prašymo „performinti“ šiuo metu galiojančią TPVCAPDĮ sutartį pareiškėjas draudikui nėra pateikęs.

Draudikas pažymėjo, kad siekdamas geranoriškai ir taikiai išspręsti situaciją siūlė pareiškėjui 20 proc. nuolaidą sudarant TPVCAPDĮ sutartį „sekančiam laikotarpiui“, bet pareiškėjas su pasiūlymu nesutiko.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių paaiškinimus ir pateiktus įrodymus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl dalies pagal Sutartį sumokėtos draudimo įmokos grąžinimo.

Atsižvelgiant į pareiškėjo keliamus reikalavimus, pažymėtina, kad TPVCAPDĮ 11 straipsnio 4 dalyje nustatyta, jog draudimo įmokų dydžius nustato draudikas. Standartinių sąlygų 26 punkte ši nuostata pakartota ir detalizuota: draudimo įmoka turi būti nustatoma atsižvelgiant į draudiko suteikiamą draudimo apsaugą draudėjui (apdraustiesiems), taip pat draudimo įmoka turi būti proporcinga draudiko prisiimamiems įsipareigojimams pagal draudimo sutartį ir nepažeisti draudėjo (apdraustųjų) interesų. Standartinių sąlygų 27 punkte nustatyta, kad draudėjas už draudimo sutartimi suteiktą draudimo apsaugą privalo mokėti draudikui draudimo sutartyje nustatytais terminais nustatyto dydžio draudimo įmokas.

Taigi, remiantis pirmiau nurodytu TPVCAPD teisiniu reglamentavimu, draudimo įmokų dydžius nustato draudikas, atsižvelgdamas į draudimo sutartimi prisiimamo įsipareigojimo dydį, nustatytą draudikui įvertinus draudimo riziką.

Siame kontekste taip pat pažymėtina, kad draudimo įmokos dydis nustatomas ne tik įvertinus iš draudimo sutarties kylančią riziką, bet ir atsižvelgiant į draudimo įmonės patiriamas draudimo sutarties sudarymo sąnaudas. Be to, draudikas, perimdamas iš draudėjo nuostolių atsiradimo riziką, privalo įvertinti savo finansinį pajėgumą ir suformuoti atitinkamus draudimo

techninius atidėjinius, siekdamas tinkamai įvykdyti savo įsipareigojimus mokėti draudimo išmokas. Pažymėtina, kad dėl TPVCAPD specifikos šios draudimo rūšies įmokos apskaičiuojamos taip pat įvertinus turimą avaringumo ir žalų statistinę informaciją. Draudimo įmonės savarankiškai nusistato kriterijus (transporto priemonės valdytojo amžius, vairavimo stažas, drausmingumas, transporto priemonės registravimo vieta, variklio galingumas ir kt.), kuriais vadovaujantis formuojama draudimo įmonės kainodaros strategija.

Pagal Standartinių sąlygų 37 punktą, laikoma, kad rizika padidėja ar sumažėja, kai draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu pasikeičia kuri nors aplinkybė, tiesiogiai susijusi su pavojaus draudimo objektui padidėjimu ar sumažėjimu, ir jeigu draudikas nurodė ją draudimo sutartyje kaip turinčią įtakos draudimo rizikos padidėjimui ar sumažėjimui.

Standartinių sąlygų 41 punkte nustatyta, kad jeigu draudimo sutarties galiojimo metu paaiškėja, kad draudimo rizika sumažėja ar gali sumažėti, draudėjas dėl draudimo rizikos sumažėjimo turi teisę reikalauti sumažinti draudimo įmoką, o draudikas privalo ją sumažinti.

Kaip matyti, šiuo atveju ginčas kilo dėl to, ar draudikas turi gražinti dalį pagal Sutartį pareiškėjo sumokėtos draudimo įmokos. Pareiškėjo teigimu, jo pagal Sutartį sumokėtos draudimo įmokos dydis buvo nulemtas aplinkybės, kad Sutarties sudarymo metu (2020 m. sausio 29 d.) pareiškėjas buvo įtariamasis sukėlęs įvykį. Vis dėlto 2020 m. spalio 27 d. Nuosprendžiu, įsiteisėjusiu 2021 m. kovo 31 d., nustatyta, kad pareiškėjo (jo automobilio) dalyvavimas įvykio metu neįrodytas.

Iš pateiktų duomenų spėjama, kad šiuo atveju sudarant Sutartį draudikas vertino informaciją apie transporto priemonės valdytojo drausmingumą (eismo įvykių skaičių), amžių, vairavimo stažą, transporto priemonės naudojimo sąlygas ir kitus aktualius veiksnius.

Draudikas paaiškino, kad Sutartis sudaryta remiantis Biuro valdomos duomenų bazės informacija. Atkreiptinas dėmesys, kad TPVCAPDĮ 6 straipsnio, reglamentuojančio TPVCAPD sutarties sudarymą, 11 dalyje nustatyta, kad draudimo liudijimai užpildomi remiantis TPVCAPD duomenų baze (toliau – Duomenų bazė).

Duomenų bazės teisinis reglamentavimas pateiktas TPVCAPDĮ, kuriame nustatyta, kad informaciją, susijusią su transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu, kaupia, duomenis tvarko Duomenų bazę valdantis Biuras (26 straipsnio 4 punktą). Biuras užtikrina duomenų rinkimo koordinavimą ir pateikimą asmenims, kurie pagal šį įstatymą turi teisę gauti tokią informaciją (28 straipsnio 1 dalis).

TPVCAPDĮ 28 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad, be kitų duomenų, Duomenų bazėje tvarkomi duomenys apie transporto priemones – eismo įvykių Lietuvos Respublikos teritorijoje dalyves (7 punktą); taip pat duomenys apie eismo įvykius sukėlusius ir eismo įvykio metu nukentėjusius asmenis, taip pat su žalos padarymu susijusi informacija (8 punktą).

TPVCAPDĮ 28 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad Biuro nariai² duomenis apie sudarytas draudimo sutartis, išduotus draudimo liudijimus, su žalos padarymu susijusią informaciją ir šių duomenų pasikeitimus nedelsdami perduoda Biurui elektroniniu būdu. Jeigu duomenys pasikeičia, Biurui duomenis teikiančios institucijos ir Biuro nariai privalo juos atnaujinti.

Pagal TPVCAPDĮ 28 straipsnio 5 punktą, pasibaigus draudimo sutartims, Duomenų bazėje tvarkomi duomenys apie draudimo sutartis turi būti saugomi 7 metus.

Draudikas nurodė, kad sudarant Sutartį Duomenų bazėje buvo pateikta informacija, kad „per paskutinius metus“ nebuvo eismo įvykių, sukeltų pareiškėjui (draudėjui) priklausančiomis transporto priemonėmis (jų valdytojū), bet per paskutinius septynerius metus tokių įvykių buvo du. Įvertinus šią ir visą kitą rizikai vertinti aktualią informaciją, buvo apskaičiuota 326,4 Eur draudimo įmoka, kurią pareiškėjas sumokėjo.

Kaip minėta, remiantis teisės aktais, draudimo įmoką apskaičiuoja draudikas, atsižvelgdamas į nustatytą riziką. Iš pateiktų į ginčo bylą duomenų darytina išvada, kad šiuo atveju, vertindamas riziką, draudikas rėmėsi oficialiais Duomenų bazės duomenimis apie pareiškėjui priklausančių transporto priemonių sukeltus eismo įvykius. Draudikas neturėjo pagrindo kvestionuoti ar nesivadovauti trečiųjų asmenų pagal teisės aktus į Biuro valdomą Duomenų bazę teikiamais duomenimis.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad pareiškėjas, sudarydamas draudimo sutartį, naudojo draudimo brokerių bendrovės paslaugomis. Draudimo įstatymo 161 straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad draudimo brokerių įmonė turi teisę vykdyti draudimo produktų platinimo veiklą

² Pagal TPVCAPDĮ 29 straipsnio 1 dalį, Biuro nariais gali tapti draudikai, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka leidžiama vykdyti Lietuvos Respublikoje transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą ir kurie yra sumokėję stojamąjį Biuro nario įnašą. Draudikas, kuriam leidžiama vykdyti Lietuvos Respublikoje transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą, gali vykdyti šį draudimą tik tapęs Biuro nariu.

ties draudiko, ties draudėjo, apdraustojo, naudos gavėjo ar nukentėjusio trečiojo asmens pavedimu, tačiau draudimo brokerių įmonė privalo visuomet veikti draudėjo, apdraustojo, naudos gavėjo ar nukentėjusio trečiojo asmens interesais. Nėra pateikta objektyvių duomenų ir pagrindo konstatuoti, kad sudarant Sutartį tarpininkavusi draudimo brokerių bendrovė šiuo atveju veikė neatsižvelgdama į pareiškėjo interesus.

Aplinkybę, kad pareiškėjas Sutarties sudarymo metu taip pat nelaikė Sutarties sąlygos dėl draudimo įmokos dydžio nepagrįsta ar neatitinkančia jo interesų, patvirtina ir tai, kad pareiškėjas sumokėjo 326,40 Eur draudimo įmoką ir su draudiku sudarė Sutartį su šia sąlyga.

Atsižvelgiant į minėtas aplinkybes, nėra pagrindo daryti išvadą, kad draudikas netinkamai nustatė mokėtinos draudimo įmokos dydį Sutarties sudarymo metu.

Pareiškėjas teigia, kad, jei išteisinus dėl dalyvavimo įvykyje, draudikas turėjo pareigą gražinti pagal Sutartį sumokėtos draudimo įmokos dalį. Kaip matyti, draudikas neginčija, kad Duomenų bazės informacija apie pareiškėjui priklausančiomis transporto priemonėmis sukeltų eismo įvykių skaičių turėjo įtakos vertinant riziką ir nustatant draudimo įmokos dydį, kaip Sutarties sąlygą. Vis dėlto draudikas akcentuoja, kad aplinkybė apie mažesnę eismo įvykių skaičių (išteisinus pareiškėją dėl įvykio) paaiškėjo per vėlai, t. y. Sutarčiai pasibaigus, todėl keisti įmokos dydį (dalinis įmokos gražinimas) dėl galimo rizikos sumažėjimo negalima. Kaip minėta, ginčui aktuali Sutartis baigė galioti 2021 m. sausio 28 d.

Iš pateiktų duomenų matyti, kad 2020 m. spalio 27 d. Nuosprendis įsiteisėjo 2021 m. kovo 31 d. Pažymėtina, kad nuosprendžio privalomumą reglamentuoja BPK 326 straipsnis, kurio 1 dalyje nustatyta: įsiteisėję teismo nuosprendis ir nutartis yra privalomi visoms valstybės ir savivaldybių institucijoms ir pareigūnams, įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms bei asmenims ir turi būti be prieštaravimų ir netrukdomai vykdomi visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Taigi, pareiškėją išteisinantis Nuosprendis tapo privalomu ir vykdytinu dokumentu tuo metu, kai Sutartis jau buvo pasibaigusi. Pateikti duomenys patvirtina, kad apie išteisinamąjį Nuosprendį pareiškėjas draudiką informavo 2021 m. liepos 14 d.

Kaip minėta, Standartinių sąlygų 41 punkte nustatyta, kad jeigu draudimo sutarties galiojimo metu paaiškėja, kad draudimo rizika sumažėja ar gali sumažėti, draudėjas dėl draudimo rizikos sumažėjimo turi teisę reikalauti sumažinti draudimo įmoką, o draudikas privalo ją sumažinti.

Kaip matyti, šiuo atveju išteisinamasis Nuosprendis įsiteisėjo ir pareiškėjas dėl galimo draudimo rizikos sumažėjimo į draudiką kreipėsi jau pasibaigus Sutarčiai. Taigi, nėra pagrindo vertinti, kad aplinkybės, pareiškėjo vertintos kaip įrodančios draudimo rizikos sumažėjimą, paaiškėjo galiojant Sutarčiai. Atsižvelgiant į minėtas aplinkybes, darytina išvada, kad šiuo atveju nebuvo teisės aktuose nustatytos prielaidos mažinti draudimo įmoką.

Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, pareiškėjo reikalavimas atmestinas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimus.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Arūnas Raišutis